

Uudenmaan ELY-keskus

kirjaamo.uusimaa(at)ely-keskus.fi

Viite: UUDELY/13906/2023

KIRKKONUMMEN RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNNAN LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOS- TUKSESTA KOSKIEN KANTATIE 51 PARANTAMISTA VÄLILLÄ SUNNANVIK–MUNKINMÄKI

Lausunnossa otetaan kantaa ekologisiin yhteyksiin, liito-oravaan, saukkoon, kalastoon, luontotyypeihin, pintavesiin ja meluun.

Ekologiset yhteydet

Ekologisiin yhteyksiin kohdistuvien vaikutusten käsittely arviointiselostuksessa on puutteellista ja ristiriitaista.

Arviointiselostuksen luvuissa 10.7.2 ja 10.7.3 todetaan, että Vuohimäen länsipuolelle ekologisen yhteyden kohdalle tehdään alikulkusilta, joka mahdollistaa eläinten siirtymisen kantatien eri puolien välillä. Kyseinen eläinliikenne on merkitty myös mm. arviointiselostuksen liitekarttaan 6 ja kuvan 2.3 karttaan. Kuitenkin muualla arviointiselostuksessa esitetään, että kyseiselle kohdalle toteutetaan kantatien 51 ylittävä vihersilta. Vaikuttaakin siltä, että hankevaihtoehtojen vaikutukset on arvioitu pääasiassa vihersiltaratkaisun pohjalta. Vihersilta ja eläinliikenne poikkeavat toisistaan toimivuudeltaan eri eläinlajeille.

Kantatien 51 aluevaraussuunnitelmassa (2017) Vuohimäen länsipuolisen ekologisen yhteyden ratkaisuksi kantatien kohdalla on valittu eläinliikenne. Siltatyypiksi on esitetty jännitetty betoninen ulokepalkkisilta, jossa alikulkukorkeus on vähintään 6 metriä.

Kantatien 51 aluevaraussuunnitelmassa on esitetty myös, että kantatien leventämisen jälkeen liito-oravien tien ylittäminen turvataan puuistutuksilla. Näiden paikkaa ei

aluevaraussuunnitelmassa ole esitetty. YVA-selostuksessa ei ole tarkasteltu lainkaan liito-oravien mahdollisuuksia ylittää kantatie arvioinnin nojassa vihersiltaratkaisuun.

Arviointiselostuksen luvussa 5.6.3 esitetään Vuohimäen vihersillan toteuttavan viherverkoston säilymistä ja jopa parantavan ekologisten yhteyksien säilymistä. Kuitenkin jos hankealueelle ei toteuteta liito-oravalle soveltuvia ylitysratkaisuja, on liito-oravan mahdollista siirtyä nelikaistaisten vaihtoehtojen tilanteessa kantatien 51 yli Kirkkonummella ja Siuntiossa enää ainoastaan Inkilän vihersiltaa pitkin. Hankealueelle tulee nelikaistaisten vaihtoehtojen tilanteessa suunnitella ja toteuttaa yhteysratkaisut, jotka toimivat liito-oravien kulkuyhteytenä kantatien yli.

Monet jalkaisin liikkuvat suurikokoiset eläimet, kuten hirvieläimet pystyvät nykyisin siirtymään kantatien 51 eri puolien välillä koko hankealueen matkalla. Riista-aitojen rakentamisen seurauksena ne pystyvät siirtymään Kirkkonummella ja Siuntiossa kantatien eri puolien välillä enää vain Inkilän vihersiltaa ja mahdollisesti suunniteltua Vuohimäen eläinallikulkua pitkin. Vuohimäen eläinallikulkua tulee toteuttaa niin, että se toimii myös suurikokoisten nisäkkäiden kulkuyhteytenä.

Munkinmäessä Kvarnbyånin kohdalla tulee hankkeen jatkosuunnittelussa varmistaa alikulun toimivuus mm. meritaimenen, ankeriaan ja saukon kulkuyhteytenä. Saukon osalta tämä tarkoittaa maayhteyden sisällyttämistä alitukseen, koska sauikko ei mielellään käytä alituksia, joissa on vain vesiyhteys.

Hankeosuudelle on syytä suunnitella ja toteuttaa lisää alikulkuja maata pitkin kulkeville pieneläimille.

Liito-orava

Hankkeen luontoselvitysraportissa vuodelta 2024 on Vuohimäen louhinta-alueiden länsipuoliselle alueelle rajattu liito-oravan elinympäristö (ydinalue). Sitowisen Kirkkonummen kunnalle vuonna 2024 tekemän luontoselvitysraportin mukaan kyseisen ydinalueen eteläpuolisella lehto- ja lehtokorpialueella havaittiin yhden puun juurella vähäinen määrä liito-oravan papanoita. Lisäksi kyseisellä lehto- ja lehtokorpialueella on ainakin yksi kolopuu. Jää epäselväksi, miksi ydinalueen eteläpuolista lehto- ja lehtokorpialuetta ei ole hankkeen luontoselvitysraportissa katsottu edes liito-oravan potentiaalisesti kohteeksi.

Meritaimen

Virtavesikunnostajien tekemien seurantojen perusteella Estbyånissa on tavattu viimeisen kymmenen vuoden aikana säännöllistä erittäin uhanalaiseksi luokitellun meritaimenen luontaista lisääntymistä ja jokea voidaan pitää nykyisin merkittävänä luonnonvaraisen meritaimenkannan esiintymisalueena.

Ankerias

Virtavesikunnostusten yhteydessä on Kvarnbyånissa havaittu ainakin kesällä 2023 ankeriaita. Ankerias on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi lajiksi.

Saukko

Hankkeen luontoselvitysraportin mukaan mm. Överbyn pato ja rata muodostavat saukolle kulkuesteen. Saukkojen mahdollisuus käyttää kulkemiseen patoa ei ole merkityksellinen asia, koska padon vieressä on saukkojen kulkemiseen soveltuva kalatie ja saukot voivat kulkea kalatien reunaakin pitkin. Rautatiesillan alitus tarjoaa saukolle hyvät mahdollisuudet alittaa rata. Saukon on mahdollista myös ylittää rata.

Hankkeen luontoselvitysraportin mukaan Kvarnbyån on Munkinmäen alueella tyypillinen, rannoiltaan heinittynyt kapea "kaupunkipuro". Vaikka Kvarnbyånin lähistöllä on tuolla alueella liikerakennuksia parkkipaikkoihin ja istutuksineen, Kvarnbyån on siellä kuitenkin uomaltaan meanderoiva ja luonnontilainen sekä reunoiltaan pääosin avoin ja heinävaltainen virratessaan entisen pellon halki. Munkinmäentien sillan ja radan välissä on lehtomainen alue, jolla on kookkaitakin tervaleppiä. Uoman leveys vaihtelee vuodenajoittain ollen esimerkiksi keväällä pääosin 3-4 metriä leveä.

Kvarnbyånilla virtavesikunnostuksia ja -seurantaa viime vuosina tehneet ovat havainneet Kvarnbyånissa lukuisia kertoja saukkoja kantatien 51 lähellä.

Luontotyytit

Jää epäselväksi, miksi luontotyyppien osoittamisessa LUOPAS-oppaan mukaisiin arvoluokkiin ei ole huomioitu kuvioiden merkitystä ekologisen yhteyden kannalta.

Hankkeen luontoselvitysraportissa Kvarnbyån on arvotettu luokkaan 3 (monimuotoisuutta turvaavat kohteet). LUOPAS-oppaan mukaan uhanalaisten lajien ja luontotyyppien merkittävät esiintymät osoitetaan luokkaan 2 (erityisen tärkeät kohteet). Kuten edellä on todettu, Kvarnbyånia voidaan pitää nykyisin merkittävänä luonnon-

varaisen meritaimenkannan esiintymisalueena. Lisäksi Kvarnbyån edustaa savimaiden pikkujokia, mikä on äärimmäisen uhanalainen luontotyyppi. Luontotyyppi on todettu mm. arviointiselostuksen luvussa 11.2.2 ja Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa 2022–2027. Kvarnbyån on kantatien pohjoispuolella Munkinmäen alueella uomaltaan pääosin luonnontilainen.

Kantatien 51 hankkeen luontoselvityksestä poiketen on Vuohimäen louhintahankkeiden lupahakemuksiin liittyvässä luontoselvityksessä (AFRY 2024) louhinta-alueiden länsipuolinen uoma arvioitu kantatiestä pohjoiseen noin 200 metrin matkalta luonnontilaiseksi noroksi. Luontoselvittäjien erilaisten näkemysten vuoksi on kyseisen uoman luonnetta syytä vielä tarkastella.

Pintavedet

Arviointiselostuksen luvun 11.2.2 Alueen vesistöjen nykytila kohdassa Luokitellut vesistöt tuodaan esiin, että ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi luokitellun Estbyån-Kvarnbyånin kohdalla joen padot vaikuttavat tilaluokitukseen. Kyseisen tilaluokituksen jälkeen kyseiseen jokeen on Kirkkonummen kunnan toimesta tehty Överbyn padon ohittava kalatie niin, että Estbyån-Kvarnbyånin pääuoma on nykyisin kalastolle esteetön Humaljärven luusuan padolle asti. Joka tapauksessa vesienhoidon yleisenä tavoitteena on vesien hyvän tilan saavuttaminen.

Kuten arviointiselostuksen luvun 11.2.2 Alueen vesistöjen nykytila kohdassa Kalasto- ja muut eliölajit todetaan, Kvarnbyånissa ja Jolkbyånissa on tehty kalastokunnostuksia vuosina 2022–2023. Virtavesikunnostuksia on jatkettu vuonna 2024 Kvarnbyånissa kantatien 51 ylittävän sillan alta alajuoksun suuntaan päin sekä Korsobäckenin latvapurossa. Lisäksi vuonna 2024 on kunnostettu Jolkbyånin alajuoksun kutusoraikkoja.

Arviointiselostuksen luvun 11.5.3 Osuus Peders–Munkinmäki mukaan Vuohimäkeen suunnitellun eritasoliittymän itäpuolella kantatien 51 valumavedet kulkeutuvat tien-suuntaista pelto-ojaa pitkin Kvarnbyåniin yhtymäkohdan ollessa n. 400 metrin päässä tien uuden linjauksen pohjoispuolella. Selostuksessa näiden valumavesien vaikutuksia pidetään yhtymäkohdan ja kantatien uuden linjauksen välisen etäisyyden johdosta vähäisinä. Hanke ei saa lisätä kantatien valumavesistä Kvarnbyåniin missään kohtaa syntyvää kuormitusta, vaan ennemminkin on syytä suunnitella kantatien valumavesille luonnonmukaiset vesienhallintaratkaisut, jotka vähentävät suolahuuhtoumien ja muita epäpuhtauksien kulkeutumista kantatieltä Kvarnbyåniin. Rakentamisvaiheissa on syytä huolehtia tehokkaasta työmaavesien hallinnasta niin, että rakentamisesta ei aiheudu Kvarnbyåniin kuormitusta. Työmaavesien hallinnan tulee perustua asiantuntijan tekemään suunnitelmaan.

Melu

Arviointiselostuksessa jää epäselväksi, miten rautatien aiheuttama melu on otettu huomioon melun yhteisvaikutusten arvioinnissa.